

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน ( Project RIT ) และการจัดการเรียนการสอน  
ในห้องเรียนแบบ RIT

ก. ความเป็นมาของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน

โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน ( Project RIT) เป็นโครงการหนึ่งของศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (INNOTECH) อันเป็นศูนย์หนึ่งขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ( SEAMEO )<sup>1</sup> ก่อนที่จะนำโครงการนี้มาทดลองในประเทศไทย ได้เคยทดลองมาแล้วในสาธารณรัฐเวียดนาม แต่เนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมืองในเวียดนาม โครงการนี้จึงต้องหยุดไป คณะกรรมการบริหารของ INNOTECH คำนึงที่จะดำเนินการต่อไปในประเทศสมาชิกอื่นของ SEAMEO จึงได้ดำเนินการทดลองในประเทศไทย โดยติดต่อมายังกระทรวงศึกษาธิการ และมอบให้กรมสามัญศึกษาเป็นตัวแทนดำเนินการต่อไป<sup>2</sup> ให้ชื่อโครงการนี้ว่าโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน ซึ่งเขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า Project RIT และได้ชื่อย่อว่า RIT ซึ่งย่อมาจากคำว่า Reduced Instructional Time<sup>3</sup> ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยประเทศสมาชิกขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการแก้ปัญหาทางการศึกษา โดยได้ครอบคลุม

<sup>1</sup> อาคม จันทสุนทร, "โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน," ใน ลดเวลา-  
การสอนนวัตกรรมที่น่าสนใจ, หน้า 1.

<sup>2</sup> "โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (ส.ส.ส.)," ใน โครงการส่งเสริม-  
สมรรถภาพการสอน ( ม.ป.ท., 2520), หน้า 1-2.

<sup>3</sup> อาคม จันทสุนทร, "โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน, ใน ลดเวลา  
การสอน: นวัตกรรมที่น่าสนใจ, หน้า 1.

ให้ศึกษาทดลองหาแนวคิดกรมเพื่อประเทศสมาชิกจะนำไปใช้แก้ปัญหาทางการศึกษาที่กำลังประสบอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ<sup>1</sup> จุดมุ่งหมายหลักของโครงการคือ เพื่อลดเวลาในการสอนของครูลงจากปกติ โดยไม่ทำให้คุณภาพการศึกษารับหรือผลการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเดิม โครงการนี้ถือหลักที่ว่า นักเรียนจะเรียนได้ก็เมื่อเขาเป็นผู้ทำเอง และถ้าเราจัดสื่อการเรียนได้ก็แล้ว นักเรียนจะสามารถเรียนไปคนเดียวได้ โดยครูไม่ต้องไปคอยสอนหรือคอยดูแลอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นสิ่งสำคัญของวิธีการของ RIT ก็คือการหากวิธีการสอนหรือการสร้างสื่อการเรียนให้นักเรียนเรียนคนเดียวได้ โดยให้ครูเข้าไปช่วยยอมน้อยที่สุด แต่ให้สื่อการเรียน หรือวิธีการเรียนนั้นทำหน้าที่แทนครู เวลาที่ลดลงในการสอนของครูนั้นจะมีประโยชน์หลายอย่างคือ

1. ใช้ในการเตรียมการสอนให้เกิดคุณภาพ หรือให้นักเรียนได้เรียนรู้ยิ่งขึ้น
2. ใช้ในการตรวจงานของนักเรียน
3. ใช้ในการสอนซ่อมเสริม นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนไม่ทันเพื่อน
4. ในกรณีที่ครูไม่ครบชั้นหรือครูคนเดียวสอนหลายห้องก็สามารถทำได้ เพราะใช้เวลาที่ลดลงไปสอนอีกห้องหนึ่งได้
5. ครูสามารถที่จะสอนนักเรียนได้มากกว่าปกติ<sup>2</sup>

เนื่องจากโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) เป็นโครงการวิจัยเชิงทดลอง จึงได้แบ่งขั้นตอนของการทดลองดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทดลองเบื้องต้น (Try Out) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อยๆ คือ

<sup>1</sup> "ศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา," ใน โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน, หน้า 1.

<sup>2</sup> อาคม จันทสุนทร, "โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน," ใน ลดเวลาการสอน : นวัตกรรมที่น่าสนใจ, หน้า 2 - 3.

1.1 การเลือกหน่วยการเรียนรู้ เลือกเนื้อหาาร่วมของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 และหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521

1.2 การทดลองย่อย ( Mini Try Out ) ทดลองย่อย ๆ สำหรับหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม

1.3 การทดลองเบื้องต้น ( Try Out ) เป็นการทดลองเพื่อที่จะนำผลไปใช้ในการสร้างหน่วยการเรียนรู้เพิ่มขึ้นให้เต็ม เป็นชุดการเรียนรู้ตลอดปี

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมชุดการเรียนรู้สำหรับการทดลองตลอดปี หลังจากทดลองเบื้องต้น ( Try Out ) เสร็จสิ้นแล้ว ผู้อำนวยการแต่ละวิชาจะนำผลของการทดลองที่ได้สำหรับแต่ละหน่วยการเรียนรู้ไปพิจารณาจัดทำชุดการเรียนรู้ตลอดปี เพื่อใช้ในชั้นทดลอง ( Experiment ) สำหรับชุดการเรียนรู้แต่ละชุดนั้นประกอบด้วยสื่อการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย วิธีการสอนสำหรับหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุดนั้น คู่มือครู และข้อทดสอบ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการทดลอง ( Experiment ) เป็นขั้นที่เจ้าหน้าที่ของโครงการนำชุดการเรียนรู้ตลอดปีที่ผลิตขึ้นไปใช้ในโรงเรียนทดลองตลอดปีว่าจะสามารถลดเวลาการสอน และเวลาเรียนได้เท่าใด และสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนในห้องทดลองจะสูงกว่าหรือค้อยกว่าสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนในห้องควบคุม และคงการทราบปัญหาในด้านกาจัดการ ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่ลดลง จะคุ้มกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากต้องผลิตสื่อการเรียนรู้หรือไม่ ขั้นการทดลองแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ตอนคือ

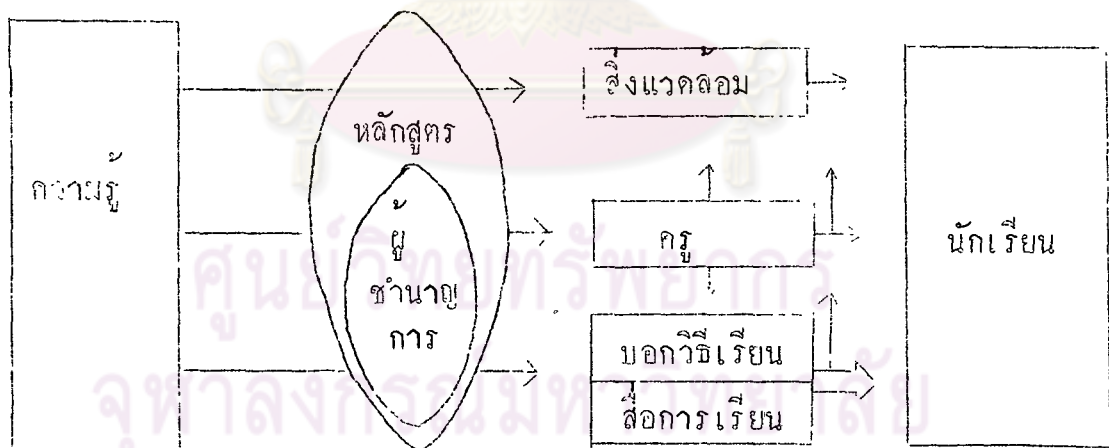
ก. การทดลองข้อม ( Pre -experiment ) เริ่มดำเนินการทดลองในเดือนมิถุนายน 2521 จุดมุ่งหมายในการทดลองคือ

1. เป็นโครงการนำ ( Pilot Project ) ของการทดลองจริง
2. เป็นการทดลองเพื่อรับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยเริ่มในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อน

ข. การทดลองจริง ( Experiment ) เริ่มดำเนินการทดลองในเดือน มิถุนายน 2522 มีวิธีดำเนินงานดังนี้

1. ฝ่ายวิชาการต่าง ๆ ของโครงการจะผลิตชุดการเรียนตลอดปี ให้เสร็จสิ้น โดยใบพร้อมที่จะเริ่มทดลองได้ในเดือน มิถุนายน 2522 และทยอยทดลอง ได้เรื่อย ๆ ไปโดยไม่ขาดตอน จนกระทั่งสิ้นสุดการทดลอง ( มิถุนายน 2523 )
2. เลือกโรงเรียนประถมศึกษาในเขตศึกษา 6 และ 11 เป็น โรงเรียนทดลองและควบคุม โดยกำหนดให้มีห้องทดลอง 4 ห้อง และห้องควบคุม 4 ห้อง ต่อ 1 ชุดการเรียน
3. ครูที่สอนทั้งในห้องควบคุม และห้องทดลอง ใจครูประจำชั้น หรือประจำวิชาที่อยู่ในโรงเรียนนั้น ๆ แດอาจจะมีการประชุมนิเทศครูในห้องทดลองให้รู้ถึง หลักการและวิธีการของโครงการ RIT เสียก่อน <sup>1</sup>

ข. ลักษณะการ เรียนการสอนแบบ RIT



<sup>1</sup> ประพันธ์ เจียรกุล, "รูปแบบการวิจัยของโครงการ RIT," ใน ลตเวลา การสอน : นวัตกรรมที่น่าสนใจ, หน้า 35 - 57.

จากแผนภาพ หน้า 19 แสดงให้เห็นว่า ในระบบการเรียนแบบ RIT นักเรียนจะเรียนจากสื่อการเรียนเป็นส่วนใหญ่ ครูจะมีบทบาทในการสอนน้อยลง สื่อการเรียนทำหน้าที่เป็นตัวสอนนักเรียนเอง ทั้งสื่อการเรียนจะต้องจัดทำโดยผู้ชำนาญการ และมีการบอกวิธีเรียน และมีการสอนให้นักเรียนเรียนได้เองในตัวของสื่อการเรียนนั้น โดยหลักการดังกล่าวแล้ว การดำเนินการ เพื่อลดเวลาสอนของครูจากที่ครูเคยสอนอยู่ในแบบเดิมนั้น จึงสามารถที่จะทำได้ โดยการสร้างสื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพ จนสามารถที่จะใช้แทนครูได้ในบางเวลา ซึ่งจะทำให้ครูไม่ต้องไปเกี่ยวข้องกับหรือไปสอนนักเรียนอยู่ตลอดเวลา<sup>1</sup>

จากความคิดในหลักใหญ่ ๆ ดังกล่าวนั้น วิธีการของ RIT ก็คือการหากวิธีสอนหรือสื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพ หรือเป็นวิธีสอนและสื่อการเรียนที่จะทำให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้ได้ทีละจุด จึงกำหนดหลักการเรียนรู้นี้สำหรับที่จะใช้ในการสร้างวิธีสอนหรือสื่อการเรียนของ RIT ขึ้น 18 ข้อดังนี้

1. จะกองตั้งจุดประสงค์ในการ เรียนเรื่องนั้น ๆ ให้ชัดเจน สามารถวัดได้นั้นคือพยายามทำให้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. ต้องบอกวิธีเรียนที่นักเรียนจะเรียนให้ชัดเจน
3. ต้องบอกให้นักเรียนทราบว่า เขาจะได้อะไรจากการเรียนเรื่องนั้น ๆ นั้นคือต้องบอกจุดประสงค์ในการเรียนให้นักเรียนทราบด้วย
4. ให้นักเรียนมองเห็นภาพเนื้อหากว้าง ๆ โดยส่วนรวมเสียก่อนว่าเขาจะเรียนอะไรบ้าง
5. ให้นักเรียนเรียนเป็นขั้นน้อย ๆ แต่ละขั้นไม่ยาก และมากเกินไป เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จริงในแต่ละขั้น
6. ควรมีการทบทวนเป็นตอน ๆ มีการประเมินผลและแก้ไขหรือซ่อมเสริมใน

---

<sup>1</sup> อาคม จันทสุนทร, "โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน" เรื่องเดียวกัน, หน้า 4 - 5.



สิ่งที่ยังไม่รู้

7. ผู้เรียนควรเป็นฝ่ายได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
8. เนื้อหาวิชาจะตรงตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
9. ควรมีการฝึกให้มากพอสมควร และทำต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ
10. ต้องมีแรงจูงใจในการเรียนสิ่งนั้น คือทำให้อยากเรียน สนุกเพลิดเพลิน และเอาใจจดจ่อกับเรียนนั้น อาจจะเป็นเรื่องสนุก หรือการทำให้เขารู้ว่าได้รับความสำเร็จ ความพอใจในการเรียน หรือได้รับความชมเชยหรือรางวัล
11. ให้อ่านในข้อสอบคนอื่น ในสิ่งที่ตนเรียนมาแล้ว เช่น ให้เด็กชั้นสูงสอนเด็กชั้นต่ำ หรือให้เด็กเก่งสอนเด็กอ่อน
12. บรรยายให้นักเรียนได้รับความรู้ในสถานการณ์ใหม่ ซึ่งแตกต่างจากที่เรียนไปแล้ว
13. กำหนดเป้าหมายในการเรียนที่จะให้เด็กเรียนด้วยตนเองได้นั้น คำแนะนำนั้นต้องเป็นภาพางาย ๆ ชัดเจน ให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง
14. ใช้วิธีการเรียนหลาย ๆ แบบ เพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อ
15. ให้นักเรียนมีกิจกรรมร่วมกันกับนักเรียนอื่น ๆ เช่น การเรียนแบบเป็นกลุ่ม การเล่นเกม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การทำงานร่วมกัน
16. ให้โอกาสแก่นักเรียนได้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถทั้งของ เด็กเก่งและเด็กอ่อน
17. มีการจัดข้เรียน วางแผน และเตรียมการสอนที่ละเอียดครัดกุมไว้พร้อมก่อนจะสอนจริง ๆ
18. เราไม่ควรให้นักเรียนเรียนสิ่งที่รู้แล้ว <sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 5 -6.

กตวิมีส่วนเพื่อลดเวลาการสอนใน RIT ได้แก่

1. ใช้แบบเรียนสำเร็จรูปแบบง่าย ซึ่งใช้ภาษาเขียนเป็นสื่อ มีภาพประกอบ คำเนิกรไปตายดำคั้บชั้นตอน มีการทดสอบ และเฉลยคั้งนี้เรื่อยไปจนจบ
2. ใช้แบบเรียนสำเร็จรูปแบบการกูน ซึ่งเหมือนแบบเรียนสำเร็จรูปแบบง่าย แต่มีภาพการกูนประกอบ
3. ใช้แบบเรียนสำเร็จรูปแบบการกูน ซึ่งเป็นแบบลดคำตอบ
4. ใช้การทดสอบด้วยตนเอง โดยครูกอยช่วยเหลือ
5. ใช้ครูสอนนำขางส่วน แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกหัดที่มีเฉลย
6. ใช้วิธีการฝึกเป็นกลุ่ม โดยให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่มกันเอง ครูไม่คองควบคุมการฝึก
7. ให้นักเรียนสอนกันเอง โดยให้เด็กเก่งสอนเด็กอ่อน ๆ ทั้งชั้น ฝึกเป็นคู่ และฝึกเป็นกลุ่ม โดยนักเรียนคุมชั้นก็ได้
8. ใช้วิธีการล่าคำตอบ เริ่มด้วยการให้คำถามแก่ผู้เรียน แล้วให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบสำหรับแต่ละคำถามนั้น ต่อจากนั้นจึงให้คำเฉลย เพื่อให้ผู้เรียนตรวจสอบคำตอบ
9. ใช้การจัดการเรียนแบบศูนย์การเรียน จัดสภาพห้องเรียนเป็นหลายศูนย์ แต่ละศูนย์มีอุปกรณ์การเรียน และคำสั่งใหม่ปฏิบัติตามขั้นตอน นักเรียนแต่ละกลุ่มจะหมุนเวียนกันไปเรียนตามศูนย์ต่าง ๆ จนครบ<sup>1</sup>

การประเมินผลในหน่วยการเรียน RIT ลักษณะการวัดและการประเมินผลอีก หลักการคั้งนี้

<sup>1</sup> วิธีการเรียนและวิธีการเรียนแบบ RIT ที่ใช้มาแล้วในการทดลองเบื้องต้น, ใน โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (นครสวรรค์ : สยามศิลป์, 2521), หน้า

1. ออกข้อสอบตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของบทเรียนหรือหน่วยการเรียนรู้
2. จำนวนข้อสอบในแต่ละบท แต่ละหน่วยประมาณ 20 -30 ข้อ
3. ข้อสอบทั้งหมดที่จะออกวัดตามจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้นั้น อาจจำแนกลักษณะตามเวลาที่ทดสอบได้เป็น 2 ชนิด คือ

3.1 ประเมินผลท้ายบทเรียนก่อนจะขึ้นบทเรียนใหม่

3.2 ในบทเรียนบทหนึ่งหรือหน่วยหนึ่ง ซึ่งแบ่งการสอนเป็นหลายตอน ตอนที่สอนจุดประสงค์ใดจะทำการทดสอบตอนท้ายชั่วโมงนั้น

4. ในการทดสอบนั้นจะใช้การวัดทั้งการสังเกต สอบปากเปล่า การตั้งประเด็นปัญหาให้แก่ โสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

5. แบบทดสอบ พยายามที่จะใช้ข้อสอบชนิดเดียวกันทั้งหมด

6. ในการดูสัมฤทธิ์ผลการเรียนของนักเรียนต่อเกณฑ์เป็นหลัก จะต้องได้เกิน 60 % ของข้อทดสอบฉบับนั้นจึงจะถือว่าบรรลุ

ขณะนี้โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) กำลังอยู่ในขั้นทดลอง (Experiment) การวัดผลที่แท้จริงนี้

1. การทดสอบความรู้พื้นฐาน และทักษะเบื้องต้น เป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุงการเรียนการสอน คุณภาพของนักเรียน

แต่เนื่องจากในขั้นทดลอง (Experiment) ซึ่งกระทำในปี 2522 นั้น การประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -2 เท่านั้น ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 ยังคงใช้แนวการประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 อยู่ ดังนั้นการทดสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นจะมีเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เท่านั้น

2. การทดสอบระหว่างการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนว่า จุดประสงค์ตามหน่วยการเรียนรู้ นั้น นักเรียนคนใดยังบกพร่องในเรื่องใด เพื่อจะได้จัดการแก้ไขให้เรียบร้อยก่อนขึ้นหน่วยการเรียนรู้ใหม่ต่อไป และเพื่อประเมินผลว่านักเรียนผ่านจุดประสงค์-



เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้นหรือไม่

ดังนั้น หน่วยการเรียนรู้ที่นำไปใช้ และถือว่าเป็นที่พอใจจะต้องมีลักษณะที่ว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนจะต้องไม่คดไปกว่าโรงเรียนทั่ว ๆ ไป และต้องมีจำนวนนักเรียนที่ทดสอบไม่ต่ำกว่า 70 % โค้ดคะแนนสูงกว่าคะแนนเกณฑ์ ( 60 % ของคะแนนจากการสอบวัด )<sup>1</sup>

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบธรรมชาติ (ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 )

สาระสำคัญของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 คือ

1. วิสัยทัศน์การเพื่อเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน เป็นประโยชน์แห่งการดำรงชีวิต และการสร้างเอกภาพของชาติ และมีจุดมุ่งหมาย 4 หมวดเป็นสิ่งที่พึงประสงค์จะให้เกิดขึ้น เพื่อให้เป็นคุณสมบัติของคนไทย ได้แก่

หมวดที่ 1 คุณสมบัติของการเน้น เช่น ความเสียสละ ความขยันขันแข็ง ความซื่อสัตย์อดทน ฯลฯ

หมวดที่ 2 ความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ฯลฯ

หมวดที่ 3 ชีวิตสงบสุข เช่น เรื่องการปรับตัว การควบคุมจิตใจตนเอง ฯลฯ

หมวดที่ 4 การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ เช่น การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อผู้อื่น ต่อสังคมและต่อประเทศชาติ ฯลฯ

<sup>1</sup> เสนาะ ภักดิ์, "การประเมินผลในหน่วยการเรียนรู้ RIT," ใน ลดเวลาการเรียน : นวัตกรรมที่น่าสนใจ, หน้า 184 - 200.

## 2. เนื้อหาสาระ

2.1 โครงสร้างและเนื้อหาของหนังสือครูได้จัดเป็นกลุ่มประสบการณ์ 4 กลุ่มดังนี้

2.1.1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ประกอบด้วย ภาษาไทยและคณิตศาสตร์

2.1.2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 12 หน่วย คือสิ่งมีชีวิต ชีวิตในบ้าน สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ชาติไทย ชาวเหตุการณ์วันสำคัญ การทำมาหากิน พลังงานและสารเคมี จักรวาลและอวกาศ ประเทศเพื่อนบ้าน การสื่อสาร และคมนาคม ประชากรศึกษา การเมืองและการปกครอง

2.1.3 กลุ่มสร้างเสริมวินัยนิสัย ประกอบด้วยจริยศึกษา และกิจกรรมสร้างนิสัย ศิลปะศึกษา พลศึกษา และดนตรี นาฏศิลป์

2.1.4 กลุ่มการทำงานและชีวิตอาชีพประกอบด้วย งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ งานช่าง และงานเลือกแขนงต่าง ๆ

2.2 เวลาเรียนตลอดหลักสูตร 6 ปี ป้อนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง

2.3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และความคิดรวบยอดหรือหลักการไว้สำหรับเนื้อหาแต่ละหัวข้อ

## 3. การจัดกระบวนการเรียนการสอน

หลักสูตรได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ที่วางไว้ โดยพยายามให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าคำตอบเองให้มากที่สุด ยิ่งเป็นประสบการณ์ตรงได้ปฏิบัติจริง ได้ทดลองค้นคว้ายิ่งดี นอกจากนี้ยังเน้นให้ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเน้นการให้ทำงานเป็นกลุ่ม การให้ได้อภิปรายและหาคำตอบ หรือแก้ปัญหาโดยเอาสภาพท้องถิ่นมาเป็นข้อมูลในการเรียน

การสอน ครูเป็นผู้เลี้ยงให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา ช่วงเวลาเรียนก็กำหนดไว้ตาม / ช่วงละ 20 นาที เพื่อครูจะได้ปรับการสอนให้พอเหมาะกับวัย และความสนใจของผู้เรียนได้ง่ายขึ้น เช่น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -2 ควรให้เรียนครั้งละ 1 -2 คาบ เมื่อนักเรียนโตขึ้น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 -4 และ 5 -6 การเรียนแต่ละครั้ง คาบเวลาเรียนอาจเพิ่มขึ้นเป็นครั้งละ 2 -3 คาบ <sup>1</sup>

เพื่อให้การเรียนการสอนประสพผลสำเร็จตามจุดหมาย จึงแบ่งกิจกรรมการเรียนการสอนออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การสอนที่ถือครูเป็นศูนย์กลางของความสนใจ ได้แก่
  - 1.1 การบรรยาย ครูเป็นคนพูดช่วยใคร่ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน
  - 1.2 การใช้คำถาม เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักคิดและหาคำตอบเอง
  - 1.3 การสาธิต ครูแสดงหรือทำให้นักเรียนดู
2. การสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของความสนใจ
  - 2.1 การใช้หนังสือเรียน
  - 2.2 การมอบหมายงานให้ทำหรือการค้นคว้าด้วยตนเอง
  - 2.3 การให้ทำแบบฝึกหัดหรือการเฝ้านบ้าน หลังจากสอนจบบทเรียน
  - 2.4 การอภิปรายกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ฯลฯ
  - 2.5 การให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง เช่น เรียนจากบทเรียนสำเร็จรูป คู่มือการเรียน ฯลฯ

<sup>1</sup> กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ยูนิเค็คโปรดักชั่น, 2521), หน้า

2.6 การศึกษานอกสถานที่ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง  
ในเรื่องที่สอนไปแล้ว

2.7 การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องและ  
เสริมการเรียนรู้ในบทเรียน

2.8 การสร้างสถานการณ์จำลอง เกมการจำลอง สถานการณ์จริงตั้ง  
หมคมมาไว้ในห้องเรียน

2.9 การทดลอง เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนค้นหาความจริงด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตาม ครูควรพยายามใช้กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ส่งเสริมให้นัก-  
เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด <sup>1</sup>

การประเมินผลการเรียน

หลักการ ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนทุกชั้น (ยกเว้นการวัดผล  
ปลายปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ) เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผลการเรียน  
เรียน

ระดับ 4 ดีมาก หมายถึงได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ระดับ 3 ดี หมายถึงได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 70 -79

ระดับ 2 ค่อนข้างดี หมายถึงได้คะแนนระหว่างร้อยละ 60 -69

ระดับ 1 พอใช้ หมายถึงได้คะแนนระหว่างร้อยละ 40 - 59

ระดับ 0 ต้องแก้ไข หมายถึงได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 40 ลงไป นอกจากนี้

<sup>1</sup> กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, แนวทางการใช้หลักสูตรประถมศึกษา-  
พุทธศักราช 2521, หน้า 44 - 51.

ยังมีการประเมินผล เพื่อตัดสินผลการเรียนว่าควรจะให้เลื่อนชั้นไปเรียนในชั้นสูงได้หรือไม่ สำหรับชั้นประถมปีที่ 1, 3, 5 ต้องพิจารณาว่าผ่านจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มวิชาดังร้อยละ 60 หรือไม่ บางกลุ่มวิชาไม่ถึง ถ้าพอจะสอนซ่อมเสริมได้ในส่วนที่ขาดอยู่นั้นได้ ไม่มีการศึกษาต่อไป ก็ให้ผ่านได้ สำหรับชั้นประถมปีที่ 2, 4, 6 มีการสอบประเมินผลมาช่วยในการควบคุมมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนนั้น เป็นหน้าที่ของโรงเรียน ในการกำหนดเกณฑ์ ส่วนหน่วยงานกรมวิชาการ และจังหวัดเป็นผู้จัดการนำเครื่องวัดมาตรฐาน ออกไปทำการสอบวัดเป็นระยะ<sup>1</sup>

จากการศึกษาค้นคว้าดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบ RIT และแบบธรรมดาที่จัดตามหลักการของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 อย่างแท้จริง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนมากที่สุด โดยมีกิจกรรมและวิธีการเรียนการสอนหลายวิธี แต่ในรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันก็คือ การเรียนการสอนแบบ RIT ต้องการลดเวลาสอบของครู และสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนคงเดิมหรือดีกว่าเดิม และเป็นโครงการวิจัยเชิงทดลองทางการศึกษา มีการนำตัววัดที่เลือกการเรียนให้โรงเรียนในโครงการทั้งหมดตลอดปีในบางโรงเรียน อบรมครูเรื่องการให้เข้าใจถึงวิธีการสอน ตลอดจนหลักการของ RIT มีผู้อำนวยการนิเทศการสอนและประเมินผลร่วมกันตลอดเวลา ส่วนห้องเรียนแบบธรรมดานั้น ไม่ได้มุ่งลดเวลาการสอนของครู ครูต้องพยายามทำความเข้าใจหลักสูตร ทำสื่อการสอนเอง เพราะไม่มีแผนงานรับผิดชอบจัดการให้ มีการวัดและประเมินผลเอง เวลานาทีจากกรมวิชาการหรือสำนักนี้เทศกจังหวัดจะให้การนิเทศครูและประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นบางครั้งเท่านั้น

<sup>1</sup>กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษาม พุทธศักราช 2521, หน้า 61 -64.



### พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยเรียน

เรื่องราวของสังคมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้มากเท่ากับเรื่องในชีวิต เพราะพฤติกรรมของแต่ละคนย่อมต้องการสวัสดิภาพ ความสุข และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นในสังคม<sup>1</sup> เด็กวัยเรียนซึ่งอยู่ในช่วง 6 - 12 ปี จะได้รับประสบการณ์กว้างขวางมากยิ่งขึ้น บ้านและโรงเรียนนั้น เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กมาก

#### ก. อิทธิพลของบ้านต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยเรียน

การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดามีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมลักษณะทางสังคม<sup>2</sup> ชนิดของพฤติกรรมของบิดามารดาที่แสดงออกจะมีส่วนคล้ายกับพฤติกรรมในตัวของเด็ก โดยเฉพาะการตอบสนองทางก้าวร้าว เด็กที่มาจากครอบครัวที่เคร่งครัด จะมองเป็นตัวของตัวเอง ชอบคัดค้าน ทำตาม และเถียงกลับ<sup>3</sup> ดังนั้น บิดามารดาหรือครอบครัวเป็นแนวทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางสังคมอันสำคัญ ครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวต้องพิจารณาให้เด็กมีความรู้ดีกว่าตัวเองมีความมั่นคง โดยให้ทำความดี อ่อนน้อมถ่อมตน สิ่งที่ดีหรือไม่ว่างเกิดมาจากทางบ้าน ครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการช่วยปลุกใจใจให้เด็ก ทางที่ดีควรให้เด็กเลือกเข้าสังคมเอง แต่คอยสอดส่องดูแลว่าจะถูกชักจูงไปในทาง

<sup>1</sup> แมเรียน แอด. แพ้เกร และจอห์น อี. แอนเดอร์สัน, การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก, แปลโดยปรานี สวัสดิ์สาดี และบรรจบ อัครกุลย์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2518), หน้า 245.

<sup>2</sup> จันทมาศ ชื่นบุญ และคนอื่น ๆ, จิตวิทยาเด็ก (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย จำกัด, 2515), หน้า 110.

3

Robert I. Watson and Henry Clay Lindgren, Psychology of the Child, 3d ed. (New York : John Wiley and Sons, 1973), p. 457.

ดีหรือทางเสีย ไม่ควรก็ดกันเสียทีเดียว การที่มีข้อขัดแย้งกันระหว่างบ้านกับเด็ก ทำให้เด็กขาดความมั่นคง บ้านใดที่ปฏิบัติต่อเด็กแบบประชาธิปไตย จะมีผลทำให้เด็กมีความคล่อง- แกล้ว เข้าสังคมได้ดี มีความอยากรู้ เด็กที่มาจากบ้านที่เป็นอิตาเลียน ย่อมไม่เน้นที่นิยมชมชอบของเพื่อนร่วมชั้น เพราะชอบทะเลาะ วิวาท ไช้ความพินิจพิจารณาอะไรน้อยมาก เมื่อเทียบกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่เป็นประชาธิปไตย<sup>1</sup>

จะเห็นว่าบ้านหรือครอบครัวมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็ก ซึ่งบ้านจะต้องให้ความสำคัญ ในการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้สอดคล้องและประสานสัมพันธ์กับทางโรงเรียน ฉะนั้นบิดามารดาจึงควรจัดสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อม เพื่อเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเต็มที่ ดังเช่น สมประสงค์ ปิ่นจินดา, นอมฤติ จงพญา และศิริรัตน์ เจริญศักดิ์ ได้เสนอแนะไว้ว่า เด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้มีพัฒนาการทางสังคมเป็นอย่างดี บิดามารดาควรปฏิบัติดังนี้

1. การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม ให้ไว้ความรู้สึกยกย่องวัฒนธรรมของชาติ เกิดความต้องการที่จะสงวน และรักษาไว้ และพยายามที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น
2. การปลูกฝังค่านิยมของสังคม เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คนเป็นศรีเป็นดังคน มีเมตตาต่อผู้ตกทุกข์ได้ยาก ฯลฯ
3. การอบรมมารยาทของสังคม เช่น มารยาทในการรับประทานอาหาร มารยาทในการต้อนรับแขก มารยาทในการพูดจา ฯลฯ
4. การปลูกฝังคุณลักษณะอันจำเป็น เช่น ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม การเสียสละ การร่วมมือ รู้จักให้เกียรติผู้อื่น ฯลฯ
5. การอบรมศีลธรรม เช่น ให้ละเว้นจากสิ่งอันควรละเว้น ให้ประพฤติปฏิบัติ-

<sup>1</sup> สมบัติ มหารศ, การประถมศึกษา (กาเรซินธุ์ : โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์, 2520), หน้า 96 - 97.

## ในสิ่งที่ต้องทำ<sup>1</sup>

การตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยา ซึ่งบิดามารดาควรให้ความสนใจกับการให้ความรักลูกอย่างเสมอหน้ากัน จะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นใจ มีความสุข รู้สึกปลอดภัย และมีความเชื่อมั่น บิดามารดาควรเปิดโอกาสให้ลูก ๆ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว เด็กจะได้มีความรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ การให้อิสระแก่เด็กในการทำ งาน หรือตัดสินใจ นอกจากนี้ยังต้องปลูกฝังปรัชญาชีวิต เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก เช่น การดำเนินชีวิตอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์<sup>2</sup>

ดังนั้น ประสพการณ์ทางบ้านเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กปรับตัวทางสังคมได้ดี เด็กที่ปรับตัวได้ดีที่โรงเรียนก็คือเด็กที่เติบโตขึ้นในครอบครัวที่มีบรรยากาศอบอุ่น เป็นมิตร บิดามารดาแสดงความรักและยอมรับเด็ก ไม่ละเลยที่จะเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่เด็ก เด็กที่มีบุคลิกภาพที่ดีจะมีร่างกายแข็งแรง มีอารมณ์มั่นคง แจ่มใส โอบอ้อมอารี และให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ จะเป็นผู้มีเพื่อนมาก การที่ได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ มองโลกในแง่ดี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าประสพการณ์ทางบ้านที่ปลูกฝังความรู้สึกให้เด็กเกิดความอบอุ่นมั่นคง ปลอดภัย และเชื่อมั่นในตนเองแล้ว จะเป็นรากฐานให้เด็กจัดการต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ที่โรงเรียนได้เอง<sup>3</sup>

<sup>1</sup> สมประสงค์ ปิ่นจินดา, นอมฤดี จงพยุหะ และศิริรัตน์ เจริญศักดิ์, คู่มือการศึกษาวិชาพัฒนาการเด็ก, หน้า 205 - 206.

<sup>2</sup> เรืองเดียวกัน, หน้า 206 - 207.

<sup>3</sup> ฝึกหัดครู, กรม, พัฒนาการของครอบครัวและเด็ก, (พระนคร : โรงพิมพ์กรีนหงส์, 2509), หน้า 219.

ข. อิทธิพลของโรงเรียนต่อการพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยเรียน

เด็กวัยเรียนซึ่งอยู่ในช่วง 6 - 12 ปี จะได้รับประสบการณ์กว้างขวางตลอดจนความรู้สึกประสบการณ์ และความพอใจจากเพื่อน ค่านิยมที่ได้รับจากครอบครัวจะถูกถ่ายทอดไปยังเพื่อนเล่น พฤติกรรมใหม่ ๆ ที่เรียนรู้จากเพื่อนช่วยเสริมสร้างความเจริญงอกงามเป็นอย่างมาก เด็กจะมีความสัมพันธ์กับทั้งเพศเดียวกัน และต่างเพศ<sup>1</sup> เรียนการเข้ากลุ่มแบบมีพิธีการและไม่มีพิธีการ โรงเรียนเป็นห้องทดลอง เพื่อการใช้ชีวิตในสังคม เด็กจะหัดการเป็นอิสระ มีการแข่งขัน ไม่ว่าในห้องเรียนหรือสนาม ในชั้นประถมศึกษา เด็กถือเพื่อนร่วมชั้นเป็นใหญ่ จะสังเกตความประพฤติและปฏิบัติตามกัน การยอมรับของเพื่อนในกลุ่มนับว่าสำคัญมาก คนที่มีสถานะทางสังคมไม่ดีจะรู้สึกต่ำกว่าตัวเองค่อย<sup>2</sup>

อิทธิพลที่สำคัญของเด็กวัยตอนกลางและตอนปลายคือ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนร่วมวัย (Peer Group) เด็กจะได้ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนร่วมวัยก่อนเข้าโรงเรียน แต่โรงเรียนเป็นแหล่งเปิดโอกาสให้เด็กได้รับแรงกระตุ้นทางสังคมสูงสุด<sup>3</sup> กลุ่มเพื่อนร่วมวัยจะสอนกันใหม่ทักษะทางสังคมซับซ้อนซึ่งยังไม่ได้รับจากที่บ้าน กลุ่มจะเตรียมบรรทัดฐาน (Norms) บทบาท (Role) และแบบ (Models) ทางสังคมให้เหมือนกัน<sup>4</sup> เด็กมีความต้องการที่จะเข้ากลุ่ม จึงต้องเลือกคิควิธีปฏิบัติตนที่เห็นว่าเหมาะสมเพื่อให้ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม จึงทำให้

<sup>1</sup> Mollie S. Smart and Russel C. Smart, School -Age Children Development and Relationships (New York: Macmillan Publishing Co., 1973), p. 227.

<sup>2</sup> สมัชติ มหารศ, การประถมศึกษา, หน้า 84 - 85.

<sup>3</sup> Robert I. Watson and Henry Clay Libdren, Psychology of the Child, p. 430.

<sup>4</sup> Ibid. p. 456.

เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการทางสังคมชั้นต้น เช่น การได้รับการยกย่อง การได้เป็นบุคคลสำคัญ การได้รับฐานะและตำแหน่ง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความรู้สึกอยากให้มีผู้อื่นใจรวมกิจกรรมกับตน ตนได้มีโอกาสร่วมและรับรู้ในกิจกรรมของผู้อื่น ความต้องการความมั่นคงทางจิตใจ ความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของ ความรู้สึกว่ามีเพื่อนร่วมทุกข์ และร่วมสุขกับเขา และกลุ่มเพื่อนร่วมวัยไม่มีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในทุกทาง อาทิเช่น อารมณ์ แนวคิด ทักษะค่านิยม ฯลฯ แก่อิทธิพลของกลุ่มจะลึกซึ้งเพียงใดนั้น ยังขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับมาจากทางบ้านในวัยที่ผ่านมา รวมทั้งบุคลิกลักษณะดั้งเดิมของเด็กในระยะฉายทอดพันธุกรรม<sup>1</sup>

อย่างไรก็ตาม การสังคมของเด็กวัยเข้าโรงเรียนตอนต้น (6 -9 ปี) นี้ ยังไม่กว้างขวางนัก แม้ว่าเด็กจะเริ่มอยู่กันเป็นกลุ่มแต่ก็เป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกเปลี่ยนหน้าไปเรื่อย ๆ เป็นการเข้ากลุ่มเพื่อความสนุกสนาน และเพื่อความสนุกสนานเองมีความและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มในสังคม ยังไม่มีความสามารถในการตั้งจุดประสงค์ของกลุ่ม และความสามารถในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ยังอยู่ในวงจำกัด แต่พอถึงวัย 9 -12 ปี ซึ่งเป็นวัยเด็กตอนปลายเด็กจะมีเพื่อนมากขึ้น เด็กหญิงและเด็กชายเล่นด้วยกันได้เป็นอย่างดี แต่ครั้นถึงอายุ 11 ปี เด็กเริ่มแยกกันเล่นและทำกิจกรรม โดยจับกันเป็นกลุ่มเด็กหญิงกลุ่มเด็กชาย และต่อไปจะแยกกันมากขึ้นจนถึงขั้นของวัยรุ่น เด็กหญิงจะเจริญเติบโตเร็วกว่า และมีวุฒิภาวะสูงกว่าเด็กชายในอายุคราวเดียวกัน เด็กหญิงจะเริ่มสนใจเด็กชายก่อน และเด็กหญิงจะรู้จักแต่งตัวมากขึ้น ในขณะที่เด็กชายจะไม่สนใจในเรื่องเหล่านี้เลย ลักษณะที่สำคัญของเด็กวัยนี้อีกประการหนึ่งก็คือ ชอบอยู่เป็นแก๊งค์หรือกลุ่ม เขาต้องการเหมือนเพื่อน ทั้งการพูดจา กริยาท่าทาง พฤติกรรม และการแต่งกาย ชอบการเดินแบบ และซอส์ตัยต่อกกลุ่มของตน แก๊งค์ (Gang) เป็นการรวมกลุ่มของเด็กรุ่นราวคราวเดียวกัน

<sup>1</sup> ศรีเรือน แก้วกังวาล, จิตวิทยาพัฒนาการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แพรวพิทยา, 2518), หน้า 64 - 65.



กัน และเพศเดียวกัน จำนวน 3 -4 คน จนถึง 11 - 12 คน ทั้งนี้แล้วแต่กิจกรรม แรกๆ  
 มีประโยชน์ต่อเด็กคือ ทำให้เด็กรู้จักบุคคลอื่น ๆ ใ้ทำงานร่วมกัน รู้จักรับผิดชอบ มีความ  
 เชื่อมมั่นในตนเอง รู้จักการเป็นผู้นำตามที่ดี รู้จักความยุติธรรม และมีความสามารถใน  
 การตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางของการเข้าสังคม ในการเลือกเพื่อนเล่น เด็ก  
 มักจะเลือกเพื่อนที่มีอะไรเหมือนกัน อยู่ใกล้กัน รับประทานอาหารเดียวกัน และมีลักษณะที่ช่วย  
 เช่นกระตือรือร้น กระจับกระจ่าง ท่าที่เป็นมิตร ให้ความร่วมมือ เสียสละ และซุกแก่ง  
 และหัวหน้าแคงค์หรือหัวหน้ากลุ่มมักจะเป็นคนมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา เป็นที่นิยมของเพื่อน ๆ  
 มีแววจลาต ฟังพาทศัยได้ มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถ  
 ทางกีฬา <sup>1</sup>

การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กในโรงเรียนนั้น ครูที่สอนในระดับชั้น  
 ประถมศึกษา จะมีบทบาทและอิทธิพลสูงที่จะช่วยให้เด็กรู้จักแก้ไขตัวเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ  
 ต่อการสังคมของเด็กในภายหลัง เด็กจะได้อธิบายว่าโรงเรียนเป็นสถานที่แห่งแรกที่ให้  
 ประสบการณ์ชีวิตนอกบ้านที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม การจัดให้เด็กทำงานเป็นกลุ่มเป็นวิธีการที่  
 ดียิ่งที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม รู้จักการเป็น รู้จักเป็นผู้ดูแลคนที่ดีไม่เอาใจ  
 ตนเอง พยายามส่งเสริมให้เด็กให้ความร่วมมือรวมใจกันในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงปฏิบัติ  
 ตามระเบียบของโรงเรียน <sup>2</sup> และจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอภิปรายกลุ่มโดยสม่ำเสมอใน  
 ชั้น ให้รู้จักแสดงออก ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง  
 กิจกรรมดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้การดูแลของครูอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการทาง  
 สังคมเป็นไปในแนวทางที่ <sup>3</sup>

<sup>1</sup> จันทมาศ ชันบุญ และคนอื่น ๆ , จิตวิทยาเด็ก, หน้า 106 - 110.

<sup>2</sup> เป็กทัตครู, กรม, พัฒนาการของครอบครัวและเด็ก, หน้า 219 - 220.

<sup>3</sup> สมบัติ มหารศ, การประถมศึกษา, หน้า 89.

ที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยเรียนจะมีลักษณะเด่นเป็นช่วง เปลี่ยนชีวิตทางสังคมจากสังคมบ้าน ไปสู่สังคมนอกบ้าน ศูนย์กลางของชีวิตทางสังคมคือ โรงเรียน บิการการค้าเริ่มมีความสำคัญและอิทธิพลต่อเด็กน้อยลง กลุ่มเพื่อนร่วมวัยเริ่มมีบทบาทต่อชีวิตของเด็ก ถ้าเด็กใดกลุ่มใดก็จะสร้างแนวทางชีวิตที่เด็กต่อไป เป็นวัยที่เตรียมตัวเข้าสู่ชีวิตวัยรุ่น เด็กจะเข้าสู่วัยรุ่นหรือวัยผู้ใหญ่อย่างมีความสุข และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในสังคมนานอวยเพียงไร ขึ้นอยู่กับการปลูกฝังมนุษยสัมพันธ์หรือวางรูปแบบบุคลิกภาพของเด็กในวัยนี้ ผู้ปกครองเด็กและโรงเรียนมีส่วนสำคัญยิ่งในการกระชับประคองให้เด็กได้มีพัฒนาการทางสังคมในทางที่ถูกของเหมาะสม

วิธีการศึกษาสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมโดยการทดสอบสังคมมิติ และการ-  
สัมภาษณ์

ก. การทดสอบสังคมมิติ ( Sociometric Method )

ความหมายของสังคม มิติให้ความหมายไว้หลายคน เช่น Fred N. Kerlinger และ Alfred Schuartz and Others ได้ให้ความหมายพอจะสรุปได้ว่า สังคมมิติ เป็นวิธีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ซึ่งอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะว่า มีความพอใจหรือไม่พอใจซึ่งกันและกัน ความเห็นความชอบของมนุษย์ในสังคม โดยพิจารณาจำนวนครั้งที่บุคคลหนึ่ง ใ้ได้รับเลือกจากบุคคลอื่น ๆ ในหมู่คณะเดียวกัน <sup>1,2</sup>

<sup>1</sup> Fred N. Kerlinger, Foundations of Behavioral Research, p. 554.

<sup>2</sup> Alfred Schuartz, et al. Evaluating Student Progress in Secondary School (New York: Longmans, Green, 1957), p. 214.

จะเห็นว่าวิธีสังคมมิตินี้สามารถใช้ศึกษาสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กหรือแม่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งอยู่รวมกันได้เป็นอย่างดี ดังมีผู้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคมโดยการใช่วิธีสังคมมิติไว้หลายท่าน ดังตัวอย่างเช่น

โมรีโน (Moreno) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับสังคมมิตินี้กับการพัฒนาการทางสังคม โดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้นคือ

ก. ตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนถึงอายุ 7 - 9 ปี เป็นระยะเตรียมเข้าสู่สังคม ยังไม่รู้จักร่วมมือกัน การเลือกเพื่อนถือเอาความแน่นอนไม่ได้ มีการเลือกซึ่งกันและกันเพียงเล็กน้อย ไม่ค่อยมีความร่วมมือกัน

ข. เด็กอายุ 7 - 9 จนถึง 13 - 14 ปี เป็นระยะเข้าสู่สังคมครั้งแรก มีพัฒนาการทางสังคมดีกว่าพวกแรก รู้จักร่วมมือกันกันทำงาน มีการเลือกซึ่งกันและกันมากขึ้น

ค. เด็กอายุ 13 - 14 ปีขึ้นไป เป็นระยะเข้าสู่สังคมระยะที่สอง เด็กที่รู้จักร่วมมือกันผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น รู้จักเอาใจเพื่อนมากขึ้น<sup>1</sup>

และโมรีโน (Moreno) ได้แบ่งเด็กออกเป็นวัยต่าง ๆ ตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเพศเป็น 4 ระยะคือ

1

J.L. Moreno, Who Shall Survive, ? (New York : Beacon House, 1953), p. 207.

ก. ตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนอายุ 6 - 8 ปี มีการเลือกเพื่อนตามความพอใจของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงเพศว่าจะเป็นเพศเดียวกันกับตนหรือไม่

ข. อายุ 8 - 13 เด็กจะมีความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันกับคนเป็นครั้งแรก

ค. อายุ 13 - 15 ปี เป็นระยะที่เพศชายหญิง มีความสัมพันธ์กัน

ง. อายุ 15 - 17 ปี เป็นระยะที่เด็กมีความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกัน แยกจำนวนลง <sup>1</sup>

การสร้างสังคมมีติ อนันต์ ศรีโสภา และ อนันต์ อนันตรังสี ได้กล่าวถึงการสร้างสังคมมีติว่า ควรจะเริ่มตนด้วยคำถามที่ง่าย ๆ เช่น "ถ้าแบ่งกลุ่มปฏิบัติการย่อยแล้ว ท่านจะเลือกทำงานกับใคร โปรดระบุนามอีก 3 ชื่อ เรียงตามลำดับการเลือกก่อนและหลัง" "เพื่อนผู้ชายคนใดที่เธอชอบมากที่สุด" "เธออยากนั่งใกล้กับใครมากที่สุด" <sup>2, 3</sup>

การวิเคราะห์ข้อมูลจากสังคมมีติ

กมล สุคประเสริฐ ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลสังคมมีติออกเป็น 3 อย่างคือ

1. ตารางสังคมมีติ ( Sociometric Matrices )
2. แผนผังสังคมมีติ ( Sociogram )

<sup>1</sup> Ibid., p. 208.

<sup>2</sup> อนันต์ ศรีโสภา, หลักการวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2521), หน้า 238.

<sup>3</sup> อนันต์ อนันตรังสี, หลักการแนะแนว (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์, 2517), หน้า 72 - 73.

### 3. คำนวณของสังคมมิติ (Sociometric index) <sup>1</sup>

#### การคำนวณหาค่าสังคมมิติ

อนันต์ ศรีโสภณ อ้างถึง Fred N. Kerlinger ว่าแผนภาพสังคมมิติจะให้ภาพพจน์เกี่ยวกับโครงสร้างของสังคมได้อย่างดีแล้วก็ตาม แต่ก็อยากจะคำนวณออกมาเป็นตัวเลข เพื่อประโยชน์แก่การอภิปรายเปรียบเทียบ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิจัยต่อไป

เทรน คำนวณหาสถานะทางสังคม (The Choice Status of the Individual) โดยวิธีสูตร

$$CS_j = \frac{\sum c_j}{N - 1}$$

เมื่อ  $CS_j$  = The Choice Status of the Individual

$\sum c_j$  = The Sum of the Choices in Subject Column

$N$  = The Number of Individuals in the Group

และหาการกระจายการเลือกของกลุ่มใดจากสูตร

$$E = \frac{\sum C_{ij}}{n}$$

เมื่อ  $E$  = Expansiveness

$\sum C_{ij}$  = The Sum of all Choices made by all Group Members

$N$  = The Number of Individuals in the Group <sup>2</sup>

<sup>1</sup> กมล สุคประเสริฐ, เทคนิคการวิจัย, หน้า 167.

<sup>2</sup> อนันต์ ศรีโสภณ, หลักการวิจัยเบื้องต้น, หน้า 241 - 242, อ้างจาก

Fred N. Kerlinger, *Foundations of Behavioral Research* (New York : Holt, Rinehart & Winston, 1964), p. 559.



## ข. แบบสัมภาษณ์ (Interview)

จุมพล สวัสดิ์วิทยากร กล่าวว่าการสัมภาษณ์คือการสนทนาด้วยการผ่อนคลายความ  
เพื่อต้องการคำตอบ<sup>1</sup> และอนันต์ ศรีโสภา กล่าวว่าการสอบปากเปล่าเหมาะสมกับบางสิ่ง  
กับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็ก ๆ และคนที่ไม่รู้หนังสือ<sup>2</sup>

ข้อดีของการสัมภาษณ์ จุมพล สวัสดิ์วิทยากร กล่าวว่า การสัมภาษณ์สามารถไป  
กับบุคคลทุกระดับการศึกษา ยืดหยุ่นได้ ได้ข้อมูลครบไม่สูญหายเหมือนแบบสอบถาม ใ้ใ้  
วิธีสังเกตการณ์ประกอบด้วย และได้สังเกตพฤติกรรมมนุษย์ ส่วนข้อเสียก็คือ ผู้ตอบต้อง  
เผชิญหน้ากับผู้สัมภาษณ์ เสียเวลา แรงงานและงบประมาณ<sup>3</sup>

แบบต่าง ๆ ของการสัมภาษณ์ จุมพล สวัสดิ์วิทยากร ได้จำแนกออกเป็น 2  
แบบใหญ่ ๆ คือ

1. การสัมภาษณ์แบบมีคำถามที่แน่นอน (Standardized or Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมคำถามเอาไว้แล้ว อาจดำเนินการได้โดย  
2 ลักษณะคือ

1.1 การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เป็นวิธีที่คล่องตัวและได้ผลมาก

1.2 การสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม ผู้สัมภาษณ์แจ้งวัตถุประสงค์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์  
เข้าใจ แล้วให้แต่ละคนตอบลงในแบบสอบถามของตน

---

<sup>1</sup>จุมพล สวัสดิ์วิทยากร, หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ, 2520), หน้า 166.

<sup>2</sup>อนันต์ ศรีโสภา, หลักการวิจัยเบื้องต้น, หน้า 210.

<sup>3</sup>จุมพล สวัสดิ์วิทยากร, หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, หน้า 166 - 167.

2. การสัมภาษณ์แบบที่ไม่มีคำถามที่แน่นอน ( Unstructured Interview )  
แบ่งออกเป็น 3 แบบย่อย ๆ คือ

2.1 ถามลวงเอาความจริงจากผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มากที่สุด ( Dept, Intensive Interview )

2.2 แบบสัมภาษณ์ชนิดที่ไม่มีคำถามนำวางแต่ปล่อยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ พูดไปตามความพอใจ ( Undirect Interview )

2.3 แบบสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์ต้องมุ่งความสนใจหรือทะลอมความสนใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เขาสรุปจุดมุ่งหมายที่เรากำหนดไว้ ( Focused Interview )<sup>1</sup>

เทคนิคของการสัมภาษณ์ จุมพล สวัสดิยากร ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. เข้าไปหาเขาด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ เป็นกันเอง
2. บอกว่าคำถามทุกชนิดจะปกปิดเป็นความลับ
3. ควรสัมภาษณ์ในขณะที่เขาอารมณ์ดีหรือว่าง
4. ควรเริ่มคำถามง่าย ๆ และสนุกเร้าใจเขิน
5. ต้องตั้งใจฟังคำตอบของเขาด้วยใจจดจ่อ
6. ขณะที่สัมภาษณ์ เขาอาจพูดพียงถึงคำถามข้ออื่น ๆ ผู้สัมภาษณ์จะต้องรับบันทึกทันทีในทีว่าง จะได้ไม่ต้องถามเขาอีกในข้อนี้
7. ควรถามให้เกี่ยวพันกัน เพื่อให้เขาตอบได้อย่างราบรื่น
8. อย่าถามนำหรือถามนอกเรื่อง
9. คำถาม ควร เป็นภาษาธรรมดาที่เขาใจง่าย
10. ต้องบันทึกคำตอบตามเป็นจริง
11. ขณะสัมภาษณ์ให้ใช้วิธีสังเกตการณ์ประกอบด้วย

<sup>1</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 167 - 169.

12. พยายามให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด แต่อย่าเร่ง
  13. อย่ายกเมฆเด็ดขาด
  14. ในการถามตอบนั้น ขอให้ผู้ตอบตอบคำถามที่เห็นว่าเป็นที่สุดของเขา
  15. พยายามหลีกเลี่ยงการเป็นนักโกวาท
  16. ผู้สัมภาษณ์ต้องไม่แสดงอาการแปลกใจ หรือตกใจกับคำถามที่ตอบ
  17. ถ้าไม่มีความจำเป็นไม่ควร เปลี่ยนคำถามที่ถาม
  18. ถ้าผู้ตอบตอบได้อย่างเดียวว่า "ไม่ทราบ" จะต้องถามซ้ำใหม่ แก่ให้  
ง่ายเขา
  19. หลังจากที่ได้อาถามจนหมดคำถามแล้ว ผู้ถามจะต้องถามตัวเองว่า ถาม  
หมดแล้วหรือยัง จะไปไม่ต้องกลับมาถามอีก
  20. อย่าใช้คำย่อในการจด และอย่าจำเอามาจดทีหลัง
  21. เมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดลง สิ่งที่ผู้สัมภาษณ์จะต้องรับทำก่อนก็คือ
    - 21.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำถามทุกข้อ ถ้าข้อใดยังไม่ตอบหรือตอบ  
ไม่ชัด ก็จะได้ถามเสียให้เรียบร้อยก่อนลากลับ
    - 21.2 กล่าวคำขอบคุณ และกล่าวกล่าวอำลาผู้ถูกสัมภาษณ์
  22. ตรวจสอบข้อมูลแต่ละรายให้เสร็จภายในวันนั้น
  23. ควรที่นักสำรวจจะได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาและช่วยกันแก้ปัญหาของแต่ละ  
วันด้วย <sup>1</sup>
- อนันต์ ศรีโสภณ ได้เสนอแนะเทคนิคการสัมภาษณ์ ซึ่งคล้ายกันกับที่กล่าวมาข้าง  
แต่ที่แตกต่างกันคือ ควรสัมภาษณ์ครั้งละหนึ่งคำถาม <sup>2</sup>

<sup>1</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 171 - 173.

<sup>2</sup> อนันต์ ศรีโสภณ, หลักการวิจัยเบื้องต้น, หน้า 212.

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โมรีโน (Moreno) ได้ทำการศึกษาด้วยวิธีสังคมมิติกับเด็กในโรงเรียนแห่งหนึ่งตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงเกรด 8 โดยใช้สถานการณ์ในการเลือกเพื่อนที่อยากให้นั่งใกล้ ปรากฏว่า ในการเลือกเพื่อนต่างเพศในชั้นอนุบาล มีมากที่สุดคือ 35.5 % ของการเลือกทั้งหมด และเกรด 1 เท่ากัน 32.9 % ลดต่ำลงในเกรด 2 เหลือเพียง 8.5 % เกรด 3 เหลือเพียง 4.7 % เกรด 4 เหลือเพียง 1.6 % เกรด 5 แทบจะไม่มีกรเลือก เกรด 6 ไม่มีกรเลือกเพื่อนต่างเพศเลย ในเกรด 7 เพิ่มขึ้นเป็น 3.2 % และเกรด 8 เพิ่มเป็น 10.53 %<sup>1</sup>

สถาบันระหว่างชาติ สำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนร่วมชั้นกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 จากโรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง พบว่ามีการเลือกเพื่อนทวีมากขึ้นตามวัย และนักเรียนหญิงจากโรงเรียนหญิงล้วนมีแนวโน้มในการเลือกเพื่อนสูงกว่านักเรียนชายในโรงเรียนชายล้วน และเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำจะมีความพึงพอใจในระหว่างเพื่อนลดน้อยลงไป<sup>2</sup>

วิลล โรจนวีระ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมและการปรับตัวระหว่างเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 181 คน ปรากฏว่าการเลือกเพื่อนในหมู่เด็กเมื่อพิจารณาในสามสถานการณ์คือ เล่น เรียนและทำงานร่วมกัน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มีการเลือกเพื่อนสูงกว่านักเรียนชั้น -

<sup>1</sup> J.L. Moreno, Who Shall Survive ?, pp. 129 - 131.

<sup>2</sup> สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, สังคมมิติ. รายงานการวิจัยฉบับที่ 2 ( ม.ป.ท., 2503), หน้า 26 - 27.

ประถมปีที่ 4 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วกลับลดลง ส่วนการเลือกเพื่อนของเด็กชาย เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กหญิงแล้ว ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ<sup>1</sup>

ทองพูล บุญอึ้ง ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในคุณลักษณะค่านิยมโนภาพแห่งตน ฐานะทางสังคมมิติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 176 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเกี่ยวกับตนตามอัตภาพ ความรู้สึกเกี่ยวกับตนตามปณิธานและฐานะทางสังคมมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางสังคมมิติกับความรู้สึกเกี่ยวกับตนตามอัตภาพ และความรู้สึกเกี่ยวกับตนตามปณิธาน ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ<sup>2</sup>

สตีเฟน (Stephen) ได้ทำการศึกษากับเด็กที่มีอุปสรรคในการฟังในเกรด 4 โดยให้เด็กแต่ละคนเลือกเพื่อน 5 คน ในแต่ละสถานการณ์ คือทำงานพักผ่อนแ่งนั่งด้วยกัน ซึ่งเปรียบเทียบกับเด็กที่ไม่มีอุปสรรคในการฟัง พบว่า เด็กที่ไม่มีอุปสรรคในการฟังจะมีฐานะทางสังคมมิติสูงกว่าเด็กที่มีอุปสรรคในการฟังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือเด็กที่มีอุปสรรคในการฟังได้รับการยอมรับจากเพื่อนอยู่ในระดับต่ำ และฐานะทางสังคมมิติ

<sup>1</sup> วิมล โรจนวีระ, "การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมและการปรับตัวระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 5" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2513), (บทคัดย่อ)

<sup>2</sup> ทองพูล บุญอึ้ง, "การศึกษาฐานะทางสังคมมิติ (Sociometric Status) มโนภาพแห่งตน (Self Concept) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ( Academic Achievement ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 " (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2516), (บทคัดย่อ)



มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิผลทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ <sup>1</sup>

บุญยิ่ง เจริญยิ่ง ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง พบว่า นักเรียนที่เรียนอ่อนมักจะไม่ได้รับเลือก นักเรียนที่เรียนดี และปานกลางจะได้รับเลือกเสมอ ผู้ที่ได้รับเลือกมาก ๆ นั้น มักมีผลการเรียนค่อนข้างดีมากกว่าผู้ที่มีผลการเรียนอยู่ในขั้นที่ต่ำ และพบว่า เด็กที่มีฐานะทางสังคมมิติสูง ส่วนมากจะเป็นผู้ที่แต่งตัวสะอาดเรียบร้อย กลดองแกล้วองไว และเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด ส่วนลักษณะของ เด็กที่มีฐานะทางสังคมมิติต่ำ จะมีลักษณะตรงข้ามกับเด็กที่มีฐานะทางสังคมมิติสูง <sup>2</sup>

ออสตูเบล ( Ausubel ) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่ทำให้เด็กมีฐานะทางสังคมมิติสูง ได้แก่วิถีทางบุคลิกภาพ ต้องเป็นคนคล่องแคล้วว่องไว ราบรื่น อารมณ์มั่นคง ซื่อสัตย์ ท่าทางดี ลักษณะทางกายเป็นนักกีฬา รูปร่างดี แต่งกายเรียบร้อย ลักษณะทางสังคมเป็นมิตรที่ดี ช่วยเหลือการงานรู้จักปรับตัวทางสังคม มองผู้อื่นในแง่ดี มีน้ำใจ ส่วนเด็กที่เพื่อนไม่ชอบมีลักษณะเป็นคนก้าวร้าว ขอบรังแกข่มเหง เห็นแก่ตัว อ่อนแอ ไม่สนใจเพื่อนฝูง ไม่สนใจกิจกรรม ซื่อาย ขลาดกลัวและหลบหน้า <sup>3</sup>

<sup>1</sup> James Havill Stephen, "The Sociometric Status of Visually Handicapped Students in Public School Classes." Dissertation Abstracts 30 (November 1969) : 1865 - A.

<sup>2</sup> บุญยิ่ง เจริญยิ่ง, ความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ของโรงเรียนบ้านพรานเหมือน จังหวัดอุตรธานี และโรงเรียนอุเม็ง จังหวัดเชียงใหม่, รายงานการวิจัยฉบับที่ 8 (พระนคร : สถาบันระหว่างชาติ สำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, 2508), หน้า 39 - 40.

<sup>3</sup> David Paul Ausubel, Theory and Problems of Child Development (New York : Grune & Stratton, 1958), p. 478.